

oor zijn geloof

en niet onder, uitsprekt en iel mag in balveldigd en weg Kanaän weer, esch zal voort, in de wereld sooze, de overg verdrukt en zullen wij niet ut in de mach uit allen nood nelsch Kanaän is wederkomst, sterven, maar

IJ zullen niet uwend bidden rwinen onbealde vrees, id bidden; geegende: MIJN t sterven! Dan t overwinnaars, ad. We leven, ehtvaardige zal lat is het echte,

A. R.

EVEN

sten tijd eraan n de kerk spevan „zuiverdls van „meer-

it ook de oude s, bij wijze van rk". en we, want — n hoognoedigen zij hebben die vare ze een af-t van de andere, ratum Belgium' ofsbelijdenis na naam „ware t naam: „WET-j spreekt van de t daarmede: „de r der onzuivere kerk wordt z.i. leer, de onzuier-

ius deze en der- r gebruikt, blijft j wel vermeden. ééne „eigen-ndere geab-van de „wettig-or allerlei spits-t kerkvraagstuk

ken, ook onder erk eenmaal de " van die naar i had, werd de paald onder het die er al of niet n, die er in zijn, . Men zeide toen-Word recht be- . Men hield zich g vast, sloot het ttigheid", en orthodoxye pree-voekers, naar igaards en haar veert, is een zui-e het een weinig us doen, hebben

g is, en dat, ten- n aan het pro-loslating van dat neering dadelijk et moeilijk in te

hodoxe preeken sacramenten naar geen bewijs, dat sacramenten zóó de kerk wettig art. 27, kan wel t, maar zij is dan, dus, zoo haastig van die eenheid d „wettig" en Gods recht, en t zij het zóó, dat,

zij toelaat wie Christus toelaat, de deur opent voor wie Christus roept en, in stee van een valsche uitsluiting te doen, daarvoor om haars levens wil benauwd is. De dienst van Woord en sacrament is geen zaak, alleen voor het naar binnen gekeerde leven der kerk; zóó redeneert slechts wie „kerk" en „club" niet vermag te onderscheiden. Een kerk b.v. als de Christelijke Gereformeerde, sluit duizenden uit, die naar onze meening God niet uitsluit, en weert — mag men haar gelooven — hen van het Avondmaal. Derhalve wordt daar Gods Woord niet recht gepredikt en de sacramenten worden daar niet naar Christus' instelling bediend. Want de actieve dienst des Woords en der sacramenten is niet opgenomen in het ééne, ononderbroken werk-van-vergadering, dat de levende Christus doet door zijn menschen. Deze dingen worden doorzichtig, zoodra men maar de „wettigheid" en de „zuiverheid" der kerk tot termen van hetzelfde probleem maakt.

Hoe eenvoudig evenwel zulke waarheden ook zijn, zij worden toch stevast uit het oog verloren door wie de „zuiverheid" constateeren willen apart naast de „wettigheid". Men zal daarom wel doen, den titel van „zuivere kerk" nimmer te vergeven, tenzij aan de „wettige" kerk. Een wettige kerk kan — vóór de reformatie — „onzuiver" zijn; maar een onwettige kring kan niet een zuivere kerk wezen. Een echte rivier kan troebel wezen, een misserig kanaaltje kraak-zindelijk. Maar een schoongevischte polder sloot of kanaal kan geen zuivere rivier heeten.

Beeldspraak?

Ja. Maar ze is duidelijk, als ge bedenkt, dat het niet de vraag is, of er ergens schoon water is (dat kan ook in een kanaal, of in een zwembassin, een fleschje), doch of er een stroomende rivier is. De kerk is zulk een rivier: het komt op dat stroommen aan! Wanneer ik de rivier de IJssel, die voorbij Kampen stroomt, alleen beoordeel naar de chemische formule van het water, en dat water onderzoek op zijn „zuiverheid", en ik laat na te vragen of dat water ook naar zee stroomt (de beweeglijke „vergadering" der kerk in de wettige bedding), dan kan ik straks zóóveel water als ik maar wil afpompen in een of ander kolkje of slootje, om dan vergenoegd te constateeren, dat dit water een goede chemische formule heeft, maar ik moet dan toch niet pochen, dat ik in dat kolkje of slootje nu een „zuivere" rivier heb. Want natuurlijk is het heelmaal geen rivier: het stroomt niet. En het zal al meer verzieken. Best mogelijk, dat de heer Ras Koeksa, zijnde de naar de Italianen overgelopen Abessijnische generaal, zichzelf elken dag voor oogen houdt, dat zijn soldaten dappere kerels zijn, die het ware nationale belang, en de wezenlijke eere van het „onzichtbare" Abessynië, en den waarachtigen vrede van Una-Santa-Abessynia, met minstens even bewogen gemoed zoeken als degenen, die nog strijden onder den Negus. Niettemin zal hij kwalijk de aanvoerder heeten kunnen van het „wettige", „zuivere" Abessijnische léger. Zoo is het ook met de kerk. Haar wettigheid en haar kerkelijke zuiverheid moeten samen-gaan.

Hoe ongelukkig de discussie soms loopt, blijkt wel uit het ingeroeste spraakgebruik, volgens hetwelk de gereformeerde kerk de „meest zuivere openbaring" is van het „lichaam van Christus". Om te beginnen heeft Christus' lichaam geen openbaring noodig: als lichaam is het zelf openbaar. In de tweede plaats: wie van „meer of minder zuiver" spreekt, móet ook spreken van meer of minder onzuiver; van meer of minder wettig, en meer of minder onwettig; van meer of minder waar, en meer of minder valsch. Men voelt reeds waar de schoen wringt: de meerdere of mindere zuiverheid, dat gaat nog, zoolang men de preekjes en de zieltjes naar den graad der dogmatische rechtzinnigheid beoordeelt, en het oog sluit voor de kardinale vraag der wettigheid, — alsof het voor de kerk genoeg was, dat ze goede woorden spreken kan. Ras Koeksa kan het ook. Ethiopië's „hart" mag ook in zijn liederen, denk ik, nog zoo komen te kloppen. Het „hart" van het „onzichtbare" Ethiopië. Och ja, meer of minder „zuiver", zeggen we dan. Maar meer-of-minder wettig, dat gaat intusschen niet. In oorlogstijd begrijpt men dat — in Italië en Abessynië. Overigens dacht ik, dat het in de kerk altijd oorlog was: strijdende kerk.

Meresius, hierboven genoemd, bespreekt de uitdrukking van de belijdenis, art. 29, volgens welke alle mogelijke secten aanspraak maken op den naam van „kerk". En dan citeert hij een woord van Tertullianus: ook de wespen maken wel honigraten; ook de Marcionieten maken „kerken", maar zij doen dat op dezelfde manier als de apen, die, zooals Cyprianus zegt, wel geen menschen zijn, maar toch de menschen nadoen. En daarom móet tegenover die secten uit Gods Woord worden afgeleid, welke de ware kerk is, dat wil dus zeggen, de wettige, en de daarin zuivere. Want het Woord Gods protesteert er ook tegen, dat men een waterleiding van revolutionairen vereenzelvigd met de wettige levensrivier, het mooie gazon — puik gras! — in de Stad Eigenwilligheid met de grazige weiden, waarvan de goede Herder de kudde laat leven op het door hem afgeperkte en aangewezen terrein.

Juist in onzen tijd is de wettigheid der kerk een vraagstuk van den eersten rang. Want juist met het zuiverheids-probleem staat het tegenwoordig heel anders dan vroeger. Onze vaders konden nog wel naief verklaren: de wettige kerk is die der „zuivere leer". Maar tegenwoordig is heel dat begrip zelf van een „zuivere leer" tegelijk met dat van een „zuivere kerk" voor velen tot een bespotting geworden. Nu het Barthianisme eigenlijk alle pretentie van „zuivere" leer en „zuivere" kerk als een onwezenlijkheid heeft veroordeeld, wordt het dilemma van „zuiver" of „onzuiver" ook reeds daardoor teruggebracht tot dat van „wettig" dan wel „onwettig". Geen wonder dan ook, dat juist de hervormden op dat Barthianisme afvliegen — deze week nog een extra-Reformatie-nummer der confessionneelen pro Barth. Barth relativeert immers den strijd van 1834 en 1886, den strijd om „zuivere leer". De nieuwere problematiek heeft den staf gebroken, niet over de belijdenis, — dat is wel zeer merkwaardig — maar over de in het wezen der zaak van de belijdenis afwijkende scholastiek, welke de zuiverheid der kerk scheidde van haar wettigheid, en daarna met thermometers werken ging: meer of minder zuiver, zuiverst, minder zuiver, zuiverder, zuiver. Laten wij deze zuiverheids-onderzoekingen uitzuiveren, want onder het uitkeeren van al die gevarieerde zuiverheids-praedicaties vergeten wij zoo langzamerhand, dat er nog een onzuivere kerk is, en dat Cyprianus apenkende, die, schoon ze geen menschen zijn, de menschen „imiteeren".

K. S.

„Wo alle Mittel stille stehn"...., daar vergaat de wereld.

Ook het Kerkblad van de Gereformeerde Kerken in Nederlandsch-Indië gaat nu schrijven over de dialectische theologie. Het eerste artikel zal nog vervolgen krijgen: wij weten dus niet wat de schrijver er van zeggen zal. Het is dan ook geen kritiek op wat in dit blad gezegd wordt, maar een woord naar aanleiding er van, wanneer wij het volgende opmerken.

De schrijver gaat den loop der geschiedenis na, en vertelt, hoe hij in het jaar 1920 ongeveer, in handen kreeg de brochure van Barth en Thurneysen: Zur inneren Lage des Christentums: over den innerlijken toestand van het christendom. In die brochure werd opgemerkt:

Dat, wat wij beklagen, is juist nodig: het bankroet der Kerk, het tegen de muur gedrukt zijn van het Christendom, het stilstaan van onze Zending, van onze verenigingen enz., het ineenstorten van onze reformaties, het mislukken onzer wereldallianties, opdat eindelijk wij zelf stil staan voor God, opdat eindelijk in onze oren komen kan, wat Hij gesproken heeft: Ik ben het, die gerechtigheid leert en een meester ben, om te helpen.

Wo alle Mittel stille stehn,
Da pflegt Dein Helfen anzugehn.

Het donker van het gericht maakt ons niet meer bang, want we weten, dat juist het donker naar het licht voert.

Wij zijn blij, dat de schrijver juist deze passage naar voren brengt. Want inderdaad kan, wat hier staat, bij alle verandering van positie, toch nog steeds gelden als een typeerende uittaling voor de kennis der dialectische theologie. Nog pas hebben wij in „Ons aller Moeder", onze brochure tegen de confessionnele radio-herdenking van de Afscheiding, er aan herinnerd, hoe men van die zijde „onze verlegenheden Gods gelegenheden" noemt — een misvatting, die allang den kansel hier en daar onteerde, doch die sedert Barth een soort van wetenschappelijke fundeering kreeg. En nog in deze week wordt in het weekblad der confessionneelen door een onbekenden schrijver (Junior), de wel wat simplistische opmerking aangetroffen, dat Barth strijdt tegen „mensen-heerlijkheid", en dat dit nu een reden is voor Junior om te „vragen" (!) of ondergeteekende, als hij Karl Barth bestrijdt, het dan soms opneemt voor den zichzelf handhavenden mensch, om alzoo den eigengerechten mensch te rechtvaardigen. Natuurlijk gaan wij op dergelijke dwaasheden niet in, want zij getuigen van allesbehalve ernstige studie. Misschien houdt Barth van thee. Bestrijders van Barth zijn dan ook zeker tegen de thee?

Wij leggen den vinger slechts bij dit artikeltje met deze zonderlinge „vraag", omdat er hetzelfde geluid in gehoord wordt als in het zooeven geciteerde gedeelte uit de brochure van Barth-Thurneysen.

Want deze passage zelf draagt dezelfde typische gedachtenfout, welke men van alle barthiaansche schrijvers en redenaars onophoudelijk vernemen kan. De leer der „rechtvaardigmaking" uit loutere genade wil men hier — om met Miskotte te spreken — op de spits drijven: komt niet alle eer hier toe aan God? Dat dit echter maar schijn is, en meer niet, houden daarentegen Calvijn-kenners vol. Inderdaad moet alle eer voor God zijn, maar het moet dan ook Zijn eere zijn om en uit onze werken, en met behulp van de door Hem verstrekte, doch door ons aangewende middelen. Pas op voor de on-mid-delijke-verheerlijking: ze behoort bij spiritualisten en mystici, niet bij de zonen van Calvijn. Uit onze werken-

met-de-middelen moet de zonde worden uitgecijferd, en van alle onze werken, in zooverre zij goed zijn, moet de eer aan God gegeven worden, omdat zij vrucht van Zijn genade zijn. Maar wie heimelijk de werken van den mensch degradeert, of ze „stil" wil laten „staan", — zie de versregels hierboven — om ze vervolgens „in de crisis te brengen" die heeft een karikatuur gemaakt van de „rechtvaardigmaking": die heeft God Zijn eer ontfroofd; aangezien Zijn eer immers juist deze is, dat onze werken vrucht heeten van Zijn genade, en door die genade Hem dienen-met-de-middelen.

Typisch komt het misverstand uit in het deutsche versje „Wo alle Mittel stille stehn"... ja, wat gebeurt daar eigenlijk? Het versje zegt: „da pflegt Dein Helfen anzugehn": waar alle middelen stil staan, daar pleegt Uw (Gods) helpen een aanvang te nemen. Het klinkt mooi, maar het is niet waar. Waar alle middelen stil staan, daar houdt Gods helpen op. Want daar vergaat de wereld. Zoolang de wereld staan zal, zal God voortdurend helpen (Zondag 10 Catechismus). En Hij zal helpen, doordat Hij aan Zijn ambtsdragers ook het materiaal voor den ambtsdienst, en het terrein voor de ambtsverrichting, en de middelen ter bereiking van het ambtsdoel verschaft.

Wij worden dan ook niet „geholfen" door de constructie van denkbeeldige gevallen, die in de werkelijkheid nooit voorkomen; en het geval, in het versje gesteld, is inderdaad denkbeeldig. Wij worden alleen geholpen daardoor, dat wij belijden: Gods hulp staat nooit stil, de middelen zijn en komen er; alleen moeten wij verlost worden van de traagheid, die het middel laat liggen; en van de zonde die ze misbruikt; en vooral van die karikatuur der rechtvaardigingsleer, welke ons zou zeggen, dat al ons werk in de verlegenheid komen moet, zal God Zijn gelegenheid krijgen. Gods (naar Zijn eigen wil) eenige gelegenheid is deze, dat er gewerkt wordt in trouw met de middelen die Hij geeft. Gods gelegenheid is deze, dat wij onze verlegenheid nimmer als stof voor een dankgebed maken, doch daarin de reden zien van onze boetedoening „Wo alle Mittel stille stehn", wie dat mogelijk acht, staat den God der middelen tegen.

K. S.

Christus, de Alfa en de Omega, op N.S.B.-papier.

Reeds hebben wij enkele malen gesproken over de kwestie van de kerkelijke tuchttoefening over leden van de N.S.B. en daarbij gezegd, dat volgens mededeelingen van N.S.B.-zijde, en volgens brieven, die ik van kerkeraadszijde kreeg, alsmede uit andere gegevens, telkens de stellige mededeeling naar voren trad, dat een bepaald gereformeerd predikant advies gaf, hoe men zich, N.S.B.-er en tevens lid eener Geref. Kerk zijnde, moest uitspreken tegenover gereformeerde kerkeraden. Thans geeft men mij inzage van een brief, geschreven aan een predikant van onze kerken, waarin dezelfde mededeeling, nu van officiële N.S.B.-zijde, geschiedt. Het papier, waarop de brief geschreven is, is voorzien van een gedrukt hoofd. Bovenaan staat: Nationaal Socialistische Beweging in Nederland. Links daarvan ziet men het bekende N.S.B.-insigne in officiële kleuren. Rechts daarvan het monogram, dat van ouds de christelijke kerken gevoerd hebben, de Griekse letters XR, d.w.z. Christus, en daarnaast de letters Alfa en Omega. Wij zijn dus thans al zóóver, dat officieel op N.S.B.-papieren de eenheid van Christus en de N.S.B. in drukwerk uitgesproken is. Daaronder staat, eveneens gedrukt: „Raad voor kerkelijke aangelegenheden". Daaronder, ook nog weer gedrukt:

Taak.

1. Voorlichting van de kerken over het wezen der N.S.B.
2. Advies en leiding aan leden der N.S.B.

Wij hebben dus hier een officieel bewijs, dat de N.S.B. een raad heeft ingesteld, die de kerken voorlichten moet (alsof de kerken niet meer mans genoeg waren, om uit eigen oogen te zien), en die meteen aan de leden leiding geeft inzake kerkelijke handelingen.

Nu is reeds dit hoofd op het N.S.B.-briefpapier een treurig teken van verval. Het kan immers niet noodig zijn, dat men de kerken inlicht. Wanneer de N.S.B. officiële brochures geeft, en verlangt, dat men daarnaar de beweging zal beoordeelen, dan behoeft geen enkele nadere verklaring meer gegeven te worden. De heeren spraken immers van „verantwoording in laatste instantie"? Gelijk een belijdende kerk moet kunnen beoordeeld worden uit haar officiële papieren, zoo moet het ook met deze beweging kunnen gebeuren.

In den zooeven bedoelden brief, ondertekend door den secretaris van den raad voor kerkelijke aangelegenheden, wordt — zonder enig verzoek van geheimhouding — ter inzage aan den bovenbedoelden predikant een „verklaring" overgelegd, welke de gereformeerde leden der N.S.B., zoo nodig, kunnen teekenen. Deze verklaring heet dan (volgens bedoelden secretaris zelf) opgesteld door denzelfden predikant, wiens naam reeds in gelijk